

Opinie: Oud is geen synoniem van out

De vergrijzing van de bevolking is een wereldomvattend vaststaand gegeven, een niet meer weg te denken feit in onze maatschappij. Zijn we voldoende voorbereid op de snelle vergrijzing? Ik stel klaar en duidelijk: "Nee, we zijn helemaal niet klaar om de vergrijzingsschok op te vangen."

Een tsunami van oudere bevolking komt op ons af. Doch de meeste landen in de wereld laten het afweten. Er is noch een korte, middel-lange, laat staan een lange termijn visie op het ouderenbeleid. De zestigers, de zeventigers, ja, zelfs de tachtigers zijn niet meer dezelfde als decennia geleden. Het woord "kwiek" "flink" wordt nu zelfs als adjectief gebruikt om de mensen uit die leeftijdsgroep te typeren. Hoewel het soms eens piept of kraakt - de carrosserie, weet je wel - hebben de geneeskunde, levensgewoonte, gedragsattitudes, en noem maar op, enorm bijgedragen in deze gelukkige evolutie.

Ouderen zijn in de maatschappij niet alleen verrijkend, maar ook ver-reikend. Oude krokodillen, durven sommigen ons ook te noemen. Een krokodil is bij mijn weten een in het water levend, gepantserd reptiel en zeer gevaarlijk, niet te temmen. Maar een droom over een krokodil symboliseert ook vrijheid, verborgen kracht en macht. Te noteren en te onthouden, zou ik zeggen.

Eenzijdige beeldvorming

Wanneer de maatschappij over ouderen spreekt, bedoelt men meestal kwetsbare, passieve, afhankelijke ouderen - die een last zijn voor de samenleving. De ver-

grijzing van de bevolking brengt ongetwijfeld gevolgen mee voor het gezondheidsbeleid en dit vooral op het vlak van de chronische aandoeningen. Dertig procent van de 65-plussers heeft minstens 3 chronische aandoeningen. En dit gaat toenemen: In 2030-2040 zal 80% van de uitgaven voor gezondheidszorg daarmee te maken hebben. Maar noteer evenwel: de 65+ bevolking bestaat niet alleen uit zorgbehoevenden, maar evengoed ook uit niet- zorgbehoevenden.

Met andere woorden, er zijn twee categorieën ouderen en dit heeft niet altijd te maken met de leeftijd: zorgbehoevenden en ouderen

die weinig of geen zorg behoeven. Terwijl sommigen, in het bijzonder jongeren, ouderen vaak catalogeren als een "last voor de samenleving...op basis van de veralgemeening dat een oudere persoon vaker of meer ziek is dan een jongere. "zie die ouwe daar"...wordt wel eens gezegd!

Men vergeet echter al te makkelijk dat de meeste vrijwilligers in het verenigingsleven te vinden zijn bij + 65-plussers, ja ook bij tachtigers. Eén oudere op twee is aangesloten bij een vereniging, 21% van de zestigers, 16% van de zeventigers en 10% van de tachtigers zetten zich als vrijwilliger in en voor de maatschappij.

"Mensen hebben geen vervaldatum"

Is de tijd niet rijp om de actieve participatiegraad van ouderen op te voeren in het gemeenschapsleven, het politieke bestel, het culturele leven, het verenigingsleven, ja, zelfs de reclamewereld? Waarom worden ouderen, met toch heel wat levenservaring, quasi nooit uitgenodigd naar TV studio's? Waarom verschijnt zelden een opiniestuk of interview in de kranten, tijdschriften van een 65-plusser?

De fundamentele vraag is echter of onze overheden zich voldoende bewust zijn van de vergrijzing van de bevolking. Is de media eigenlijk geïnteresseerd in deze bevolkingsgroep? Is dit dé moderne tijd ...?

Zoals eerder gesteld, dit probleem doet zich eveneens voor in de meeste landen van de wereld.

Men voorziet het ristsysteem, quota voor vrouwen in het politiek systeem, waarom kan dit niet uitgebreid worden naar 65-plussers? Integratiekansen moeten immers voor elke bevolkingsgroep toegankelijk zijn. Het is mijn overtuiging dat luisteren naar signalen of naar opmerkingen van ouderen, voor

andere mensen een pluspunt zal zijn.

We praten gemakkelijk over ouderen, maar te weinig MET ouderen. Een gesprek draagt bij tot gedragen oplossingen. Dit is trouwens een breder probleem in onze maatschappij. Deze redenering kan ik ook doortrekken over jongeren, burens ... Ouderen zijn een actieve en onmisbare schakel in de samenleving.

Enkele cijfers

In de Antwerpse en Limburgse Kempen is de stijging van het aantal 65-plussers het sterkst. In Antwerpen, Gent en Zuid West-Vlaanderen het zwakst. De kust zal binnenkort de hoogste aantallen ouderen tellen. Tussen 2017 en 2027 voorziet men een stijging van het aantal 65-plussers van meer dan 22 %. Alle gemeenten zullen tussen 2017 en 2027 een stijging kennen van het aantal 65-plussers, gaande van 9 tot meer dan 48 %.

Tegen 2030 zal één op de vijf westerlingen ouder zijn zal 65 jaar en tegen 2050 zal de groep van 65 jaar of ouder, het aantal onder de 18 jaar overtreffen.

Momenteel zijn er 8 miljard mensen op de wereld, tegen 2050 zullen er dat 9,7 miljard zijn. In 2050 zullen zal ons land bevolkt worden door 4 miljoen 60-plussers, waarvan 1,25 miljoen ouder zullen zijn dan 80 jaar. In 1955 bedroeg de gemiddelde levensverwachting 67 jaar. In 2017 liep dit op tot 81,4 jaar en in 2050 kijkt elke Belg aan tegen een gemiddelde levensverwachting van 87 jaar.

Coronacrisis

Menige vraag werd gesteld tijdens de coronacrisis ivm de oudere bevolking. Werd de waardigheid en de gelijkwaardigheid van ouderen niet belaagd? Het sociaal welzijn in deze moeilijke periode werd vooral voor ouderen op de achtergrond geplaatst. Premies werden kwistig rondgedeeld ... heeft men ook gedacht aan een beloning voor de oudere bevolking? Het AGE Europees

ouderenplatform wijst er terecht op de pandemie verdoken vormen van leeftijdsdiscriminatie heeft blootgelegd. Leeftijdsdiscriminatie krijgt in de media minder aandacht dan racisme en seksisme. Tegen het discrimineren op basis van leeftijd, net als het discrimineren op basis van vermogen, dient een krachtig 'nee' gezegd te worden.

Neem daar bovenop het schenden van de rechten van ouderen - het hanteren van strikte leeftijdscriteria - het isoleren van rusthuisbewoners - de passenger locator form, het online formulier waarover elke Belg dient te beschikken wanneer hij of zij uit het buitenland terugkomt, wetend dat 40 % van de ouderen geen toegang heeft tot het internet.

Het is niet altijd een makkelijke oefening. De ouderensector met zijn erg kwetsbare populatie, vraagt om een goede bescherming, zowel wat de fysieke bescherming als het mentale en sociale welzijn betreft. Zonder het opleggen van maatregelen die het menselijk contact beperken en in afwachting van een vaccin, is het quasi onmogelijk om het COVID 19-virus te isoleren. We dienen er ons tevens van bewust te zijn dat deze maatregelen stress, eenzaamheid, verdriet, spanningen, depressie, angst en armoede kunnen veroorzaken bij de meest kwetsbare bevolkingsgroepen. Eén op de 7 mensen van de Belgische bevolking leeft in armoede leven. Het leefloon voor een samenwonende bedraagt € 639 per maand, voor een alleenstaande is dat € 958 en voor een gezin € 1295. Meer dan 150.000 mensen in Vlaanderen staan op de wachtlijst staan voor een sociale woning en 195.000 mensen maken gebruik van de voedselbank. Of de beleidsverantwoordelijken de nodige lessen hebben getrokken om er in een nieuw post-corona tijdperk naar te handelen, is een legitieme vraag die we als samenleving dienen te stellen.

Digitalisering van de samenleving

Uit een nog niet zo lang geleden onderzoek van de Koning Boudewijnstichting komt naar voor dat meer dan 40% van de bevolking geen of zwakke digitale kennis heeft. Het fenomeen treft vooral mensen met een laag opleidingsniveau en een bescheiden inkomen, en ook oudere mensen. 25% van de alleenstaande vrouwen en mannen hebben in Vlaanderen thuis geen toegang tot het internet, in Wallonië is dat maar liefst 45%.

Geen goed nieuws, zegt de Koning Boudewijnstichting, "want digitale kennis wordt in de toekomst even belangrijk als kunnen lezen en schrijven". En digitaal uitgesloten zijn betekent in onze maatschappij vaak ook sociaal uitgesloten. Voor diegene die niet over een smartphone met bankingapp beschikt, is het niet eenvoudig om het dagelijks betalingsverkeer te regelen of de rekeningstand te raadplegen. Vergeten we ook niet dat door de coronacrisis we nog meer in een digitale wereld zijn terecht gekomen: thuiswerken, lessen volgen en sociale contacten onderhouden. Zie in het bijzonder de voortschrijdende dienstverlening met e-loketten in steden en gemeenten.

Bravo aan de huidige campagne,

die de VVSG samen met de lokale besturen aanbiedt, bestaande uit expertise en hulpmiddelen om een e-inclusief beleid op te zetten. De bankwereld en digitale sector zijn echter niet klaar om de ouderen op te vangen.

Oplossingen

Vooreerst om de vergrijzing aan te kunnen is er minstens 1, 5 miljard extra per jaar nodig, dit boven het jaarlijks budget van € 2,2 miljard!

Er zal meer moeten ingezet worden op een aanvullende thuiszorg - met andere woorden: er moet meer voorzien worden in voldoende en gestructureerde zorgondersteuning zoals schoonmaakhulp, klusjeshulp, oppashulp. Dit zal beter en sterker moeten uitgebouwd worden, net als de dagverzorging, persoonsverzorging, huishoudelijk hulp en mobiliteit. De thuiszorg is momenteel goed uitgebouwd, maar vooral de aanvullende thuiszorg zal zwaar moeten versterkt worden: geschikte buurtwoningen, zeg maar leeftijdsvriendelijke buurten met kansen tot culturele, economische, sportieve activiteiten. Vooral de gemeenten moeten hier meer armslag toe krijgen.

Het bijbouwen van rusthuizen lijkt me voorbijgestreefd. Ik citeer hier graag Noorwegen, Zweden, Finland

als voorbeeld waar woongroepen gecreëerd worden. Mijn pleidooi dus, in navolging van Dominique Verté, professor gerontologie VUB juli 2020 die voorstander is van levensbestendige wijken (dwz rustige wijken met veel voorzieningen voor ouderen met supermarkten, ontmoetingsplaatsen, ...).

Het belang van solidariteit tussen en onder generaties is in het jaar 2020, het jaar van de corona, meer dan ooit een must, een belangrijke opdracht in onze huidige samenleving.

Ook de dreigende afname van het aantal mantelzorgers verdient de nodige aandacht. Er is m.a.w. een dringend nood aan een vernieuwd degelijk beleidsplan mantelzorg. Voor de onderzoekscommissie in het Vlaams parlement stelde de bevoegde minister op 20 juli 2020: "Ouderenzorg is meer dan woonzorgcentra. We moeten fundamenteel nadenken over hoe we kijken naar ouderen, hoe we willen zorgen voor ouderen in de toekomst. Dit gaat om personeel en budget maar ook om zorgarchitectuur, verenigingsleven, voorzieningen etc..."

Geert Messiaen
Voorzitter Vief Roeselare

Geert Messiaen,

gewezen Secretaris Generaal van de Landsbond van Liberale Mutualiteiten, is één van de meest invloedrijke personen als het gaat over onze gezondheidszorg. Zijn visie bracht hij uit in verschillende boeken, waaronder "Is Europa sociaal?". Daarnaast is hij actief in diverse culturele, sportieve en politieke verenigingen. Als voorzitter van Vief Roeselare is hij nauw betrokken bij Vief.

www.geert-messiaen.be